

Marek Juchnicki,
Zdzisław Nowakowski,
Hieronim Szafran

Wyższa Szkoła Informatyki, Zarządzania i Administracji w Warszawie

Kompetencje Parlamentu Europejskiego w Traktacie o Unii Europejskiej

Parlament Europejski powstał jako Wspólne Zgromadzenie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali o uprawnieniach czysto konsultacyjnych. Z biegiem czasu jego uprawnienia stopniowo wzrastały aż do równoprawnego, w stosunku do Rady Unii Europejskiej, udziału w procedurze legislacyjnej na mocy Traktatu z Lizbony¹.

Pierwsza ze wspólnot europejskich - Europejska Wspólnota Węgla i Stali ustanowiona została Traktatem Paryskim z 1951 r.² Kolejne dwie wspólnoty: Europejską Wspólnotę Gospodarczą i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej powołano do życia w Traktatach Rzymskich z 1957 r.³

Pierwszą szeroko zakrojoną reformą Traktatów Rzymskich z 1957 r. był „Jednolity Akt Europejski”⁴ (JAE) z 1986 roku. W traktacie tym za priorytet dla Wspólnot Europejskich uznano utworzenie wspólnego rynku do końca grudnia 1992 roku. Ponadto w JAE dokonano niejako kodyfikacji politycznej współpracy pomiędzy państwami europejskimi, co stwarzało podwaliny dla późniejszej Unii Europejskiej oraz jej Wspólnej Polityki

¹ Tekst Traktatu: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:PL:HTML>, dostęp z 10.01.2013 r.

² Tekst Traktatu: <http://www.cvce.eu/viewer/-/content/11a21305-941e-49d7-a171-ed-5be548cd58/en>; w języku polskim: http://polskawue.gov.pl/files/polska_w_ue/prawo/traktaty/Traktat_EWWiS.pdf, dostęp z 10.01.2013 r.

³ Tekst Traktatu: <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc> oraz <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:084:0001:0112:PL:PDF>, dostęp z 10.01.2013 r.

⁴ Dz. Urz. WE nr L 169, s. 1. z 29.06.1987 r. [niedostępny w języku polskim]; tekst w języku polskim: http://polskawue.gov.pl/files/polska_w_ue/prawo/traktaty/JAE.pdf, dostęp z 10.01.2013 r.

Zagranicznej i Bezpieczeństwa. JAE ponadto wprowadził do prawa wspólnotowego nazwę: „Parlament Europejski”. Jednolity Akt utworzył również tzw. Sąd Pierwszej Instancji przy Trybunale Sprawiedliwości. Bardzo ważną zmianą dokonaną w 1986 roku było także wprowadzenie procedury współpracy Parlamentu i Rady przy stanowieniu prawa wspólnotowego, poszerzającą kompetencje Parlamentu Europejskiego, szeroko wykorzystywaną później w Traktacie o Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. A „Traktatu o Unii Europejskiej” (TUE), znajdującym się w tytule I: „Postanowienie wspólne”, <<Niniejszym Traktatem⁵ Wysokie Umawiające się Strony ustanawiają między sobą Unię Europejską, zwaną dalej „Unią”>>. Unię tą stanowiły Wspólnoty Europejskie, uzupełnione politykami i formami współpracy przewidzianymi Traktatem. Unia nie została ustanowiona w celu zastąpienia działań państw członkowskich w poszczególnych dziedzinach jej kompetencji, takich jak popieranie zrównoważonego rozwoju oraz trwałego postępu gospodarczego i społecznego, lecz po to, by wspierać kraje UE zgodnie z zasadą pomocniczości (określoną w art. 3b Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą, zmienionego przez art. B Traktatu o Unii Europejskiej).

Według art. D TUE, Rada Europejska, która nadawała Unii impulsy niezbędne do jej rozwoju i określała jego ogólne kierunki polityczne, składała szefów państw lub rządów Państw Członkowskich oraz przewodniczącego Komisji. Towarzyszyć mieli im ministrowie spraw zagranicznych Państw Członkowskich i członek Komisji. Rada Europejska składała Parlamentowi Europejskiemu sprawozdanie po każdym swym spotkaniu oraz roczne sprawozdanie pisemne o postępach dokonanych przez Unię.

⁵ Dz. Urz. WE nr C 191 z 29.07.1992 r.; Traktat o Unii Europejskiej (TUE) zwany też Traktatem z Maastricht, został parafowany 11 grudnia 1991 r., podpisany 7 lutego 1992 r. w Maastricht w Holandii, a wszedł w życie 1 listopada 1993 r. po przyjęciu go w referendum przeprowadzonych w dwunastu państwach członkowskich Unii; tekst Traktatu: http://polskawue.gov.pl/files/polska_w_ue/prawo/traktaty/Traktat_z_Maastricht.pdf, dostęp z 10.01.2013 r.

Zgodnie z art. E, Parlament Europejski (PE)⁶, Rada (RUE)⁷, Komisja (KE)⁸ i Trybunał Sprawiedliwości (TS) Unii Europejskiej⁹ wykonywały swoje uprawnienia zgodnie z warunkami i celami przewidzianymi, z jednej strony, w postanowieniach Traktatów ustanawiających Wspólnoty Europejskie (TUE) oraz późniejszych traktatów i aktów zmieniających je lub uzupełniających, z drugiej zaś - w innych postanowieniach niniejszego Traktatu.

TUE (w tytule II) zawiera postanowienia zmieniające Traktat o Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej (w art. G TUE lit. A pkt 1.) w całym Traktacie, dokonano zmiany nazwy „Europejska Wspólnota Gospodarcza” na „Wspólnota Europejska”.

Wymieniając instytucje Wspólnoty Europejskiej (w art. 4. ust. 1. zmienionym przez art. G lit. A pkt 6. TUE) Traktat z Maastricht wskazuje na pierwszym miejscu Parlament Europejski, następnie Radę UE, Komisję Europejską, Trybunał Sprawiedliwości i Europejski Trybunał Obrachunkowy¹⁰. Radę i Komisję wspomagają m.in. Komitet Ekonomiczno-Społeczny¹¹ i Komitet Regionów¹² pełniące funkcje doradcze (art. 4. ust. 2. Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską). Analogicznych zmian dokonano w Traktacie EWWiS. Wspólne Zgromadzenie, zwane dalej „Parlamentem Europejskim”, należało do głównych instytucji Wspólnoty, oprócz Wysokiej Władzy (zwanej dalej „Komisją”) – którą wspierał Komitet Doradczy, Specjalnej Rady Ministrów (zwanej dalej „Radą”), Trybunału Sprawiedliwości i Trybunału Obrachunkowego (według tytułu III TUE art. H pkt 1.), zmieniającego art. 7. Traktatu EWWiS). Ten sam układ organów co Wspólnota Europejska i EWWiS, obejmujący m.in. Parlament Europejski, zawierał, znowelizowany przez TUE, Traktat Euratom (tytuł IV TUE - „Postanowienia zmieniające Traktat ustanawiający Europejską

⁶ Zob.: <http://www.europarl.europa.eu/portal/pl>, dostęp z 10.01.2013 r.

⁷ Zob.: <http://www.consilium.europa.eu/homepage.aspx?lang=pl>, dostęp z 10.01.2013 r.

⁸ Zob.: http://ec.europa.eu/index_pl.htm, dostęp z 10.01.2013 r.

⁹ Zob.: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/, dostęp z 10.01.2013 r.

¹⁰ Zob.: http://eca.europa.eu/portal/page/portal/eca_main_pages/home, dostęp z 10.01.2013 r.

¹¹ Zob.: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.pl.home>, dostęp z 10.01.2013 r.

¹² Zob.: <http://cor.europa.eu/en/Pages/home.aspx>, dostęp z 10.01.2013 r.

Wspólnotę Energii Atomowej”, art. I pkt 1. zmieniający art. 3. ust. 1. i 2. Traktatu Euratom).

Traktat o Unii Europejskiej wprowadził nową jakość w dziedzinie integracji europejskiej ustanawiając instytucję „Obywatelstwa Unii”¹³ (część II TWE, art. 8-8e, wprowadzona przez art. G lit. C TUE). Obywatelem UE staje się każda osoba mająca przynależność państwa członkowskiego. Każdy obywatel Unii ma prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich, z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków ustanowionych w niniejszym Traktacie i środkach przyjętych w celu jego wykonania. Rada może wydać przepisy ułatwiające wykonywanie unijnych praw obywatelskich, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji, po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego. Każdy obywatel Unii mający miejsce zamieszkania w państwie członkowskim, którego nie jest obywatelem, ma prawo głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, na takich samych zasadach jak obywatele tego państwa. Prawo to jest wykonywane z zastrzeżeniem szczegółowych warunków, jakie zostały ustalone przed 31 grudnia 1994 roku przez Radę stanowiącą jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim. Warunki te mogły przewidywać odstępstwa, jeśli uzasadniały to szczególne problemy państwa członkowskiego. Każdy obywatel Unii mający miejsce zamieszkania w państwie członkowskim, którego nie jest obywatelem, ma prawo głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, na takich samych zasadach jak obywatele tego państwa. Prawo to było wykonywane z zastrzeżeniem szczegółowych warunków, jakie zostały ustalone przed 31 grudnia 1993 roku przez Radę stanowiącą jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, które mogły przewidywać odstępstwa, jeśli uzasadniały to szczególne problemy danego kraju UE¹⁴.

¹³ Zob.: <http://www.uniaeuropejska.org/obywatelstwo-unii-europejskiej> oraz http://ec.europa.eu/justice/citizen/index_pl.htm, dostęp z 10.01.2013 r.

¹⁴ Por.: J. Barcz, *Unia Europejska. Prawo instytucjonalne i gospodarcze*, Warszawa 2008, s. 835 – 849.

W całym Traktacie wyraźnie odznacza się tendencja do poszerzania kompetencji PE. Parlament uzyskał większy wpływ na urzeczywistnianie unijnych swobód¹⁵. Zgodnie z art. G lit. D pkt 10. TUE, zmieniającym art. 49. TWE przy uchwalaniu, w postaci dyrektyw lub rozporządzeń, środków niezbędnych do wprowadzenia w życie swobodnego przepływu pracowników Rada stanowiła wspólnie z Parlamentem Europejskim zgodnie z procedurą określoną w artykule 189b i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Tą samą procedurę stosowało się do wdrażania ogólnych programów w celu urzeczywistnienia swobody przedsiębiorczości w odniesieniu do określonego rodzaju działalności (art. G lit. D pkt 11., zmieniający art. 54. ust. 2. TWE).

Przy czym związane ze swobodami przepisy wykonawcze i administracyjne uchwalane były najpierw przez Radę po konsultacji z Parlamentem - w celach ich skoordynowania, a następnie skoordynowane były na poziomie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich (art. G lit. D pkt 12. TUE, zmieniający art. 56. ust. 2. TWE).

Jedną z istotnych kwestii powiązanych z unijnymi swobodami jest sprawa ułatwiania wykonywania działalności na własny rachunek. Na mocy z art. G lit. D pkt 13., zmieniającego art. 57. ust. 1 – 3. TWE, w celu ułatwienia wykonywania działalności na własny rachunek Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 189b, uchwałała dyrektywy zmierzające do wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw i innych dowodów kwalifikacji zawodowych. W tym samym celu Rada, przed końcem okresu przejściowego, uchwałała dyrektywy zmierzające do koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących podejmowania i wykonywania działalności prowadzonej na własny rachunek. Rada, stanowiąc jedomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, decydowała w sprawach dyrektyw, których wykonanie w przynajmniej jednym Państwie Członkowskim powodowało zmianę istniejących zasad ustawo-

¹⁵ Zob.: [http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/A72F30BFA086EF03C1256E7B00482475/\\$file/CZTERYSW.PDF](http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/A72F30BFA086EF03C1256E7B00482475/$file/CZTERYSW.PDF), dostęp z 10.01.2013 r.

wych regulujących wykonywanie zawodów w odniesieniu do kształcenia zawodowego i warunków dostępu do niego osób fizycznych. Rada stanowiła zgodnie z procedurą określoną w artykule 189b.

W TUE uregulowano też kwestię pilnych i niezbędnych środków dotyczących przepływu kapitału i płatności (art. 73g TWE dodany przez art. G lit. D pkt 15. TUE). Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, mogła zdecydować, iż dane państwo członkowskie powinno zmienić lub uchylić takie środki. Przewodniczący Rady informował Parlament Europejski o stosownych decyzjach podjętych przez Radę¹⁶.

Co do płatności związanych z wymianą towarów, usług i kapitału, jak również transferem kapitału i płac, z uwzględnieniem szczególnych aspektów związanych z transportem, Rada stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 189b i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, ustanawiała m.in.: wspólne reguły mające zastosowanie do transportu międzynarodowego, warunki dostępu przewoźników, bezpieczeństwo transportu. Na zasadzie odstępstwa od powyższej procedury, przepisy dotyczące systemu regulacji transportu, których zastosowanie mogłoby poważnie wpłynąć na poziom życia i zatrudnienia w niektórych regionach, jak również na funkcjonowanie infrastruktury transportowej, uchwalane były przez Radę, stanowiącą jednomyślnie na wniosek Komisji po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym (art. G lit. D pkt 16., zmieniający art. 75. TWE).

Wspólne reguły w dziedzinie konkurencji¹⁷, podatków i zbliżania ustawodawstwa krajów UE stanowiła Rada, większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim (art. G lit. D pkt 19. TUE, zmieniający art. 94. TWE).

Przepisy dotyczące harmonizacji ustawodawstwa odnoszące się do podatków obrotowych, akcyzy i innych podatków pośrednich w zakresie,

¹⁶ Por.: B. Lanckoroński, S. Rudnicki, *Swoboda przepływu kapitału w podstawowych aktach prawa pierwotnego Wspólnot*, Biuletyn Prawa Bankowego, <http://www.knnp.wpia.uw.edu.pl/biuletyn/BIULETYN%20PRAWA%20BANKOWEGO%20NUMER%201.pdf>, dostęp z 10.01.2013 r.

¹⁷ Por.: TWE, Tytuł VI, rozdział 1: „Reguły konkurencji” art. 81-89, <http://www.cie.gov.pl/www/serce.nsf/0/efd8f39d407e2ad8c1256e8300303ed5?open>, dostęp z 10.01.2013 r.

w jakim harmonizacja ta była niezbędna do ustanowienia i funkcjonowania rynku wewnętrznego, uchwalane były przez Radę, stanowiącą jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz Komitetem Ekonomiczno-Społecznym (art. G lit. D pkt 20. TUE, zmieniający art. 99. TWE).

Analogicznie dyrektywy w celu zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich, które miały bezpośredni wpływ na ustanowienie lub funkcjonowanie wspólnego rynku, również uchwalane były przez Radę, stanowiącą jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym (art. G lit. D pkt 21. TUE, zmieniający art. 100. TWE).

Nie wszystkie kraje dopuszczone zostały do ruchu bezwizowego z Unią Europejską. Rada jednomyślnie (a od stycznia 1966 większością kwalifikowaną), na wniosek Komisji Europejskiej i po konsultacji z Parlamentem, określała państwa trzecie, których obywatele musieli posiadać wizę przy przekraczaniu zewnętrznych granic państwa członkowskiego (art. G lit. D pkt 23. TUE dodający do TWE art. 100c).

Rada UE nadzorowała, na podstawie sprawozdania przedstawianego przez Komisję¹⁸, rozwój sytuacji gospodarczej w każdym państwie członkowskim i we Wspólnocie, jak również zgodność krajowych polityk gospodarczych z ogólnymi kierunkami polityki gospodarczej Unii oraz dokonywała oceny całościowej. Wszystko to miało na celu zapewnienie ściślejszej koordynacji polityk gospodarczych i trwałej konwergencji dokonanej gospodarczych państw członkowskich (art. G lit. D pkt 25.) TUE przemianowujący Tytuł II na Tytuł VI: „Polityka gospodarcza i społeczna”, zawierający rozdział 1. „Polityka gospodarcza” - obejmujący przepisy art. 102a-104c TWE, rozdział 2. „Polityka pieniężna” – obejmujący przepisy art. 105 -109 i rozdział 3. „Postanowienia instytucjonalne” – obejmujący przepisy art. 109a-109d oraz rozdział 4. „Postanowienia przejściowe – przepisy art. 109e-109m). W przypadku stwierdzenia, że polityka gospodarcza państwa członkowskiego nie była zgodna z ogólnymi kierunkami określonymi lub że zagrażała należytemu funkcjonowaniu unii

¹⁸ Por. np.: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1274_pl.htm, dostęp z 10.01.2013 r.

gospodarczej i walutowej, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na zalecenie Komisji, mogła kierować do danego państwa członkowskiego niezbędne zalecenia. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, mogła zdecydować o podaniu swoich zaleceń do publicznej wiadomości. Przewodniczący Rady i Komisja składali sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu dotyczące rezultatów wielostronnego nadzoru. Przewodniczący Rady mógł być wezwany do stawienia się przed właściwą komisją Parlamentu Europejskiego, jeśli Rada podała swoje zalecenia do publicznej wiadomości.

Przewodniczący Rady informował Parlament Europejski o decyzjach podjętych w kwestii nieprzestrzegania przez państwa członkowskie procedury nadmiernego deficytu budżetowego¹⁹. Dodatkowo, uzupełniające przepisy dotyczące stosowania tej procedury znajdowały się w Protokole w sprawie procedury dotyczącej nadmiernego deficytu, załączonym do TUE. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Europejskim Bankiem Centralnym (EBC), uchwalić miała w przyszłości przepisy, zastępujące ten Protokół (znowelizowany art. 104c TWE).

Traktat z Maastricht zawiera istotne postanowienia dotyczące Europejskiego Banku Centralnego i Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC). Parlament Europejski otrzymał znaczące kompetencje w tej sferze nadane Traktatem. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji, po konsultacji z EBC i za zgodą Parlamentu Europejskiego, mogła powierzyć Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególne zadania dotyczące polityk w dziedzinie nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i innymi instytucjami finansowymi, z wyjątkiem instytucji ubezpieczeniowych (zmieniony art. 105. ust. 6. TWE). Przy czym znowelizowany art. 106. ust. 1. TWE wskazywał, że ESBC złożony był z EBC i krajowych banków centralnych.

Zgoda PE była ponadto wymagana w każdym przypadku zmiany dołączonego do TUE „Protokołu w sprawie Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego” dotyczącego

¹⁹ Por.: http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/stability_and_growth_pact/125020_pl.htm, dostęp z 10.01.2013 r.

następujących kwestii: gromadzenie informacji statystycznych (art. 5. ust. 1-3. Statutu EBC dołączonego do TWE); rachunki bankowe instytucji kredytowych, organów publicznych i innych w EBC i krajowych bankach centralnych (art. 17. Statutu EBC); operacji otwartego rynku i operacji kredytowych EBC i krajowych banków centralnych (art. 18. Statutu EBC); rezerw obowiązkowych krajowych instytucji kredytowych w EBC (art. 19. ust. 1. Statutu EBC); systemów rozliczeń i płatności (art. 22. Statutu EBC); operacji zewnętrznych EBC i krajowych banków centralnych – tzn. poza UE (art. 23. Statutu EBC); innych operacji (art. 24. Statutu EBC); sprawozdań finansowych EBC i krajowych BC (art. 26. Statutu EBC); kwestii związanych z podziałem dochodów pieniężnych krajowych BC (art. 32. ust. 2-4. i 6. Statutu EBC), spraw związanych z podziałem zysku netto i strat EBC (art. 33. ust. 12. lit. a Statutu EBC) i personelu EBC (art. 36. Statutu EBC).

Natomiast konsultacje z Parlamentem wymagane były do zmiany przepisów: o funkcjach doradczych (konsultacyjnych) EBC (art. 4. Statutu EBC); dotyczących osób fizycznych i prawnych poddanych wymogom sprawozdawczości statystycznej (art. 5. ust. 4. Statutu EBC); spraw proceduralnych związanych z rezerwami obowiązkowymi (art. 19. ust. 2. Statutu EBC); innych narzędzi kontroli pieniężnej (art. 20. Statutu EBC); kapitału EBC wynoszącego w chwili ustanawiania banku 5 mld ECU²⁰ (art. 28. ust. 1. Statutu EBC); danych statystycznych koniecznych do określenia udziału kapitałowego danego państwa członkowskiego Unii w EBC, związanego w 50% z liczbą ludności państwa a w 50% z udziałem państwa członkowskiego w PKB Wspólnoty (art. 29. ust. 2. Statutu EBC); przekazywania dodatkowych rezerw walutowych do EBC (art. 30. ust. 4. Statutu EBC) oraz grzywn i okresowych kar pieniężnych nakładanych na przedsiębiorstwa z powodu nieposzanowania aktów prawnych EBC (art. 34. ust. 3. Statutu EBC).

Parlament Europejski miał być konsultowany przez Radę, stanowiącą jednomyślnie na zlecenie Komisji Europejskiej i po konsultacjach z EBC,

²⁰ Ang. European Currency Unit – jednostka rozliczeniowa w europejskim systemie monetarnym, używana w latach 1979–1998; pełniła ponadto funkcję składnika rezerw walutowych w krajach Unii Europejskiej.

w sprawach zawierania przez Radę formalnych umów dotyczących systemu kursów wymiany ECU w stosunku do walut pozawspólnotowych. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na zalecenie EBC lub Komisji i po konsultacji z EBC, w celu doprowadzenia do konsensu zgodnego z celem stabilności cen, mogła przyjąć, zmienić lub zrezygnować z centralnych kursów ECU w systemie kursów walutowych. Przewodniczący Rady informował Parlament Europejski o przyjęciu, zmianie lub rezygnacji z centralnych kursów ECU (art. 109. TWE, zmieniony przez art. G lit. A pkt 25. TUE).

Dodatkowo, konsultacji z Parlamentem wymagało mianowanie Prezesa, wiceprezesów i pozostałych członków Zarządu EBC (rozdział III, art. 109a i nast. TWE, zmienione przez art. G lit. A pkt 25. TUE).

EBC²¹ zobowiązany był ponadto do składania rocznego sprawozdania z działalności Europejskiego Systemu Banków Centralnych²² i w sprawach polityki pieniężnej za rok ubiegły i bieżący – do Parlamentu, Rady i KE, jak Również do Rady Europejskiej. Prezes EBC przedstawiał to sprawozdanie Radzie i Parlamentowi Europejskiemu, który mógł odbyć debatę generalną na podstawie sprawozdania. Zaś Prezes EBC i inni członkowie Zarządu mogli, na żądanie Parlamentu Europejskiego lub z inicjatywy własnej, być przesłuchani przez właściwe komisje PE (art. 109b TWE, zmieniony przez art. G lit A pkt 25. TUE).

Kompetencje PE w tej sferze wynikały też ze Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego. Zatem (według art. 11. ust. 2. oraz art. 50. Statutu EBC) Parlament konsultowany był odnośnie powołania przez państwa członkowskie Zarządu Europejskiego Banku Centralnego. EBC kierował m.in. do Parlamentu sprawozdanie z rocznej działalności Europejskiego Systemu Banków Centralnych i w sprawie polityki pieniężnej (art. 15. ust. 2. Statutu EBC). Natomiast w sprawie zmiany statutu ESBC każdorazowo wymagana była zgoda Parlamentu Europejskiego. Jednakże uchwalanie przepisów wykonawczych, zwanych prawodawstwem uzupełniającym, odnośnie trzeciego etapu unii

²¹ Zob.: <http://www.ecb.int/home/html/index.en.html>, dostęp z 10.01.2013 r.

²² Zob.: <http://www.ecb.int/ecb/html/index.pl.html>, dostęp z 10.01.2013 r.

walutowej, wymagało już tylko konsultacji z PE (art. 41. ust. 1. i art. 42. Statutu EBC).

W celu wspierania koordynacji polityk Państw Członkowskich w pełnym zakresie niezbędnym do funkcjonowania rynku wewnętrznego, ustanowiony został Komitet Walutowy o charakterze doradczym²³. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z EBC oraz z Komitetem Walutowym, uchwałała przepisy dotyczące składu Komitetu Ekonomiczno-Finansowego. Przewodniczący Rady informował Parlament Europejski o podjętej decyzji (art. 109c ust. 1-3).

W oparciu o art. 109f ust. 1., utworzony został Europejski Instytut Walutowy (EIW)²⁴, którego prezes był mianowany po konsultacji z Parlamentem Europejskim. EIW konsultowany był przez Radę albo państwa członkowskie (w drugim przypadku - w granicach i na warunkach określonych przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz EIW) w sprawie każdego projektowanego aktu wspólnotowego w dziedzinie podlegającej jego kompetencji. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz EIW, mogła powierzyć EIW inne zadania do przygotowania kolejnego etapu integracji walutowej.

Kompetencje PE konsultowania projektów aktów prawnych przygotowywanych przez Europejski Instytut Walutowy wynikały też z dołączonego do TUE „Protokołu w sprawie Statutu Europejskiego Instytutu Walutowego” (art. 5. ust. 3.). Podobnie, mianowanie Prezesa EIW wymagało konsultacji z Parlamentem (art. 9. ust. 3.). Zaś roczne sprawozdanie i zestawienie rachunków EIW było przedstawiane, oprócz Rady i KE, także Parlamentowi Europejskiemu (art. 11. ust. 3.). PE opiniował również kwestię przyznania EIW środków na jego działalność (art. 16. Statutu EIW).

Jeśli Rada potwierdziła, które Państwa Członkowskie spełniają warunki niezbędne do przyjęcia jednej waluty, Państwa Członkowskie, które nie spełniają tych warunków, objęte były derogacją. Przynajmniej co dwa lata lub na żądanie Państwa Członkowskiego objętego derogacją, Komisja

²³ Por.: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/pl/FTU_5.2.pdf, dostęp z 10.01.2013 r.

²⁴ Zob.: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/economic/institutions/article_7228_pl.htm, dostęp z 10.01.2013 r.

i EBC składały sprawozdanie Radzie. Po konsultacji z Parlamentem Europejskim i dyskusji w ramach Rady zebranej w składzie szefów państw lub rządów, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, decydowała, które Państwa Członkowskie objęte derogacją spełniały niezbędne warunki i uchylała derogację w stosunku do nich (zmieniony art. 109k ust. 1. i 2. TWE).

W dziedzinie polityki przemysłowej, Wspólnota i państwa członkowskie czuwały nad zapewnieniem warunków niezbędnych dla konkurencyjności unijnego przemysłu. Wspólnota przyczyniała się do osiągnięcia tych celów przez polityki i działania, które prowadziła na podstawie innych postanowień TWE. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji, po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, mogła zadecydować o szczegółowych środkach przeznaczonych na wsparcie działań podjętych przez państwa członkowskie służących osiągnięciu wyznaczonych celów (art. 130. ust. 1-3. TWE zawarty w tytule XIII: „Przemysł”, zmienionym przez art. G lit. A pkt 38. TUE).

Państwa Członkowskie prowadzić miały swoje polityki gospodarcze i koordynować je w taki sposób, aby osiągnąć także spójność gospodarczą i społeczną. Co trzy lata Komisja przedstawiała Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów sprawozdanie w sprawie postępów w urzeczywistnianiu spójności gospodarczej i społecznej oraz w sprawie sposobu, w jaki różne środki przewidziane w niniejszym artykule przyczyniły się do tego. Sprawozdanie to zawierało, w odpowiednim przypadku, stosowne propozycje. Jeśli poza funduszami i bez uszczerbku dla środków przyjętych w ramach innych polityk Wspólnoty, działania szczególne okazały się niezbędne, działania takie mogły zostać podjęte przez Radę, stanowiącą jednomyślnie na wniosek Komisji, po konsultacji z Parlamentem Europejskim, Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów (Tytuł XIV „Spójność gospodarcza i społeczna”²⁵, art. 130a i 130b TWE, znowelizowane przez art. G lit. A pkt 38. TUE).

²⁵ Zob.: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/regionalcohesion/article_7258_pl.htm, dostęp z 10.01.2013 r.

Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji, po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów, określała zadania, cele priorytetowe oraz organizację funduszy strukturalnych (zmieniony art. 130d TWE).

W sferze badań i rozwoju technologicznego, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, uchwałała programy szczegółowe dotyczące tych kwestii, a także tworzyła struktury i przedsiębiorstwa potrzebne do wykonywania wspólnych prac badawczych. Na początku każdego roku Komisja przedstawiała sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie. Sprawozdanie to zawierało informacje dotyczące w szczególności działań w zakresie badań, rozwoju technologicznego oraz upowszechniania ich wyników, w roku poprzednim oraz program pracy na rok następny (znowelizowane przez art. G lit. A pkt 38. TUE, art. 130i, art. 130o i art. 130p TWE).

W ramach Tytułu XVI TUE: „Środowisko naturalne”²⁶, Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 189c i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, decydowała o działaniu służącym osiągnięciu celów takich jak: m.in. ochrona zdrowia ludzkiego czy racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych, które miało zostać podjęte przez Wspólnotę. Na zasadzie odstępstwa od tej procedury decyzyjnej, Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, uchwałała: przepisy przede wszystkim o charakterze fiskalnym; środki dotyczące zagospodarowania przestrzennego, przeznaczenia gruntów, z wyjątkiem kwestii zarządzania odpadami i środków o charakterze ogólnym, jak również zarządzania zasobami wodnymi; środki wpływające znacząco na wybór Państwa Członkowskiego między różnymi źródłami energii i ogólną strukturę jego zaopatrzenia w energię (art. 130r, 130s ust. 1. i 2., w związku z art. 100a TWE, zmienione przez art. G lit. A pkt 38. TUE).

²⁶ Por.: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/environment/article_7292_pl.htm, dostęp z 10.01.2013 r.

Traktat z Maastricht dokonał zmiany w Traktacie ustanawiającym Wspólnoty Europejskie, w Traktacie ustanawiającym Europejską Wspólnotę Węgla i Stali a także w Traktacie ustanawiającym Europejską Wspólnotę Energii Atomowej również w zakresie wyborów bezpośrednich do Parlamentu Europejskiego. PE miał zatem opracowywać projekty mające na celu umożliwienie przeprowadzenia powszechnych wyborów bezpośrednich zgodnie z jednolitą procedurą we wszystkich państwach członkowskich. Rada, stanowiąc jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego udzielonej większością głosów jego członków, ustanawiała właściwe przepisy, których przyjęcie zalecała państwom członkowskim, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi (art. G lit. E pkt 40. TUE zmieniający ustęp 3. artykułu 138. TWE, a także art. H pkt 7. TUE nowelizujący art. 21. ust. 2. Traktatu o EWWiS; oraz art. I pkt 3. TUE zmieniający art. 108. ust. 3. Traktatu Euratom)²⁷.

Prócz tego, w TUE zapisano, że partie polityczne na poziomie europejskim były uznawane za ważny czynnik integracji w ramach Unii. Przyczyniały się one do kształtowania świadomości europejskiej i wyrażania woli politycznej obywateli Unii²⁸.

Parlament Europejski uczestniczył w procesie prowadzącym do przyjęcia aktów wspólnotowych, poprzez wykonywanie swych uprawnień w ramach procedur określonych w artykułach 189b i 189c, jak również poprzez udzielanie zgody lub wydawanie opinii doradczych.

Ponadto PE mógł, stanowiąc większością głosów swoich członków, żądać od Komisji przedłożenia wszelkich właściwych propozycji w kwestiach, co do których uważał on, że akt wspólnotowy był niezbędny w celu wykonania niniejszego Traktatu (art. 138b TWE znowelizowany przez art. G lit. A pkt 41. TUE oraz art. 20a Traktatu EWWiS dodany przez przepis

²⁷ Por.: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20090302STO50552+0+DOC+XML+V0//PL>, dostęp z 10.01.2013 r.

²⁸ Zob.: http://www.eppgroup.eu/include/menus/subcat_2_pl.asp, http://www.socialistsanddemocrats.eu/gpes/public/presscontacts.htm?section=NER&category=PRCO&request_locale=PL, <http://www.alde.eu/>, <http://www.greens-efa.eu/>, <http://ecrgroup.eu/pl/>, <http://www.efdgroupp.eu/>, <http://www.guengl.eu/showPage.php?ID=3&Y=&LANG=14&GROUPTYPE=>, dostęp z 10.01.2013 r.

art. H pkt 6. TUE, a także art. 107a Traktu Euratom dodany przez art. I pkt 2. TUE).

Parlament miał uprawnienia do powoływania tymczasowych komisji śledczych do zbadania, bez uszczerbku dla uprawnień przyznanych TWE innym instytucjom lub organom, zarzutów naruszenia lub niewłaściwego stosowania prawa wspólnotowego, chyba że podnoszone fakty były rozpatrywane przez sąd i postępowanie sądowe nie zostało zakończone (art. 138c TWE dodany przez art. G lit. A pkt 41. TUE oraz H pkt 6. TUE dodający art. 20b do Traktatu EWWiS, a także art. I pkt 2. TUE dodający art. 107b do Traktatu Euratom).

Zaś wszyscy obywatele Unii, jak również wszystkie osoby fizyczne lub prawne mające miejsce zamieszkania lub statutową siedzibę w Państwie Członkowskim, otrzymali prawo kierowania, indywidualnie lub wspólnie z innymi obywatelami lub osobami, petycji do Parlamentu Europejskiego w sprawach objętych zakresem działalności Wspólnoty, które dotyczyły ich bezpośrednio (art. 138d TWE dodany przez art. G lit. A pkt 41. TUE; art. 20c Traktatu EWWiS dodany przez art. H pkt 6. TUE i art. 107c Traktatu Euratom, dodany przez I pkt 2. TUE)²⁹.

PE był władny do mianowania Rzecznika Praw Obywatelskich³⁰, który uprawniony był do przyjmowania od każdego obywatela Unii lub każdej osoby fizycznej bądź prawnej mającej miejsce zamieszkania lub statutową siedzibę w państwie członkowskim skarg, które dotyczyły przypadków niewłaściwego funkcjonowania instytucji lub organów wspólnotowych, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji wykonujących swoje funkcje sądowe. Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiał Parlamentowi Europejskiemu roczne sprawozdanie z wyników swoich dochodzeń (art. 138a-e TWE dodane przez przepis art. G lit. E pkt 41. TUE oraz art. 20d Traktatu EWWiS, dodany przez art. H pkt 6. TUE i art. 107d Traktatu Euratom dodany przez art. I pkt 2. TUE).

Parlament Europejski zyskał prawo wglądu w pracę Komisji, która zobowiązana była publikować co roku, nie później niż na miesiąc przed

²⁹ Zob.: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/pl/00533cec74/Petitions.html>, dostęp z 10.01.2013r.

³⁰ Zob.: <http://www.ombudsman.europa.eu/pl/home.faces>, dostęp z 10.01.2013 r.

otwarcie sesji Parlamentu Europejskiego, ogólne sprawozdanie z działalności Wspólnoty.

Przewodniczący Komisji Europejskiej natomiast mianowany był przez rządy państw członkowskich za wspólnym porozumieniem, po konsultacji z Parlamentem Europejskim. Rządy państw członkowskich, po konsultacji z nominowanym przewodniczącym, nominowały inne osoby na członków Komisji. Nominowani w ten sposób przewodniczący i pozostali członkowie Komisji podlegali kolegialnemu zatwierdzeniu przez Parlament Europejski. Po zatwierdzeniu przez Parlament, przewodniczący i pozostali członkowie Komisji zostawali mianowani przez rządy państw członkowskich za wspólnym porozumieniem (art. 156-158 TWE, dodane przez art. G lit. E pkt 48. TUE oraz art. 10. Traktatu EWWiS zmieniony przez art. H pkt 2. TUE i art. 127. Traktatu Euratom zmieniony przez art. I pkt 8. TUE).

Według znowelizowanych postanowień Traktatu EWWiS (art. 24. zmieniony przez art. H pkt 8. TUE) powtarzających przepisy art. 143. i 144. Traktatu o Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej (jak już o tym była mowa, przemianowanej przez TUE na Wspólnotę Europejską) oraz art. 113. i art. 114. Traktatu Euratom ustanowione w 1957 r.³¹, Parlament Europejski na posiedzeniu publicznym rozpatrywał ogólne sprawozdanie roczne przedstawione mu przez Komisję. Jeżeli do Parlamentu Europejskiego wpłynął wniosek o wotum nieufności dla Komisji ze względu na jej działalność, mógł on głosować w sprawie tego wniosku najwcześniej trzy dni po jego złożeniu i wyłącznie w głosowaniu jawnym. Zaś jeśli wniosek o wotum nieufności został przyjęty większością dwóch trzecich oddanych głosów, reprezentującą większość członków Parlamentu Europejskiego, członkowie Komisji winni byli kolektywnie zrezygnować ze swych stanowisk.

³¹ <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc> oraz <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:084:0001:0112:PL:PDF>; dostęp z 10.01.2013 r.

Traktat z Maastricht powtarzał postanowienia Jednolitego Aktu Europejskiego³² mówiące o tym, że przy Trybunale Sprawiedliwości tworzy się sąd zobowiązany do rozpoznawania w pierwszej instancji niektórych kategorii skarg. Na żądanie Trybunału Sprawiedliwości i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz Komisją, Rada, stanowiąc jednomyślnie, określała kategorie ww. skarg oraz skład Sądu Pierwszej Instancji (art. G lit. E pkt 50 TUE zmieniający art. 168a TWE; art. H pkt 12. TUE nowelizujący art. 32d ust. 1–4. Traktatu EWWiS oraz art. I pkt 11. TUE zmieniający art. 140a Traktatu Euratom)³³.

Ponadto, rozporządzenia uchwalone wspólnie przez Parlament Europejski i Radę, i przez Radę, na mocy postanowień niniejszego Traktatu, mogły przyznawać Trybunałowi Sprawiedliwości nieograniczone prawo orzekania w odniesieniu do kar przewidzianych w tych rozporządzeniach (na podstawie art. 172., zmienionego przepisem art. G lit. E pkt 52. TUE).

Trybunał Sprawiedliwości kontrolował też legalność aktów uchwalonych wspólnie przez Parlament Europejski i Radę, aktów Rady, Komisji i EBC, innych niż zalecenia i opinie, oraz aktów Parlamentu Europejskiego zmierzających do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich. Ponadto, Parlament Europejski mógł wystąpić do Trybunału ze skargą zmierzającą do ochrony jego prerogatyw (art. 173. zmieniony przez art. G lit. E pkt 53. TUE; art. H pkt 13. TUE nowelizujący art. 33. Traktatu EWWiS; art. I pkt 13. TUE zmieniający art. 146. Traktatu Euratom).

Dodatkowo, jeżeli Parlament Europejski, Rada lub Komisja, z naruszeniem TWE, zaniechały działania, do którego były prawnie zobowiązane, państwa członkowskie i inne instytucje Wspólnoty mogły wnieść skargę do Trybunału Sprawiedliwości w celu stwierdzenia tego naruszenia (art. 175. znowelizowany przez art. G lit. E pkt 54. TUE).

TUE dodawał do trzech Traktatów przepisy o Trybunale Obrachunkowym (art. G lit. E pkt 55. TUE dodający przepisy art. 188a-188c do TWE;

³² Dz. Urz. WE nr L 169, s. 1., z 29.06.1987 r. [niedostępny w języku polskim]; tekst w języku polskim: http://polskawue.gov.pl/files/polska_w_ue/prawo/traktaty/JAE.pdf, dostęp z 10.01.2013 r.

³³ Zob.: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/institutions_bodies_and_agencies/ai0047_pl.htm, dostęp z 10.01.2013 r.

art. H pkt 14. dodający do Traktatu o EWWiS przepisy art. 45a–art. 45c; art. 160a–160c Traktatu Euratom dodane przez art. I pkt 14. TUE). Członkowie Trybunału Obrachunkowego mianowani byli na okres sześciu lat przez Radę, stanowiącą jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim. Trybunał Obrachunkowy przedkładał Parlamentowi Europejskiemu i Radzie oświadczenie o wiarygodności rachunków dotyczących Wspólnoty, jak również legalności i prawidłowości operacji leżących u ich podstaw. Ponadto Trybunał ten pomagał Parlamentowi Europejskiemu i Radzie w wykonywaniu ich funkcji kontrolnych w zakresie wykonania budżetu.

Niezwykle istotne ze względu na legislacyjne kompetencje PE procedury zostały wprowadzone przepisami art. G lit. E pkt 60. TUE (zmieniającym art. 189. TWE) i 61. TUE (dodającym art. 189a – 189c)³⁴.

Zgodnie ze znowelizowanym art. 189. TWE, w celu wykonania swych zadań oraz na warunkach przewidzianych w niniejszym Traktacie, Parlament Europejski wspólnie z Radą, Rada i Komisja uchwalały rozporządzenia i dyrektywy, podejmowały decyzje, wydawały zalecenia i opinie³⁵.

Rozporządzenie miało zasięg ogólny. Wiązało w całości i było bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich. Dyrektywa wiązała każde Państwo Członkowskie, do którego jest kierowana, w odniesieniu do rezultatu, który miał być osiągnięty, pozostawiała jednak organom krajowym swobodę wyboru formy i środków realizacji celu. Decyzja wiązała w całości adresatów, do których była kierowana. Zalecenia i opinie nie miały mocy wiążącej.

PE nie uczestniczył w procedurze prawodawczej na podstawie art. 189a. Natomiast zgodnie z art. 189b ust. 2. w celu rozpoczęcie procedury legislacyjnej przewidzianej tym przepisem, Komisja przedstawiała projekt Parlamentowi Europejskiemu i Radzie. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną po uzyskaniu opinii Parlamentu Europejskiego, uchwalała wspólne stanowisko. Wspólne stanowisko było przekazywane Parlamen-

³⁴ Por.: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/pl/0080a6d3d8/Zwykla-procedura-ustawodawcza.html>, dostęp z 10.01.2013 r.

³⁵ Zob.: J. Barcz, M. Górka, A. Wyrozumski, *Instytucje i prawo Unii Europejskiej. Podręcznik dla kierunków prawa, zarządzania i administracji*, Warszawa 2012.

towi Europejskiemu. Rada informowała w pełni Parlament Europejski o powodach, które doprowadziły ją do uchwalenia wspólnego stanowiska. Komisja również informowała Parlament Europejski o swoim stanowisku.

Wówczas PE miał trzy miesiące na podjęcie jednej z czterech rodzajów decyzji. Po pierwsze, PE mógł zatwierdzić ww. wspólne stanowisko. Wtedy Rada ostatecznie uchwalała akt, zgodnie z tym wspólnym stanowiskiem. Po drugie, PE mógł nie zabrać głosu, wtedy Rada uchwalała akt prawny zgodnie ze wspólnym stanowiskiem. Po trzecie, PE mógł bezwzględną większością głosów swoich członków odrzucić wspólne stanowisko, niezwłocznie informując o tym Radę. Rada mogła zwołać posiedzenie Komitetu pojednawczego, o którym mowa w ustępie 4., w celu wyjaśnienia jej dalszego stanowiska. Parlament Europejski następnie albo potwierdzał, bezwzględną większością głosów swoich członków, odrzucenie wspólnego stanowiska i wówczas proponowany akt uważało się za nieprzyjęty, albo proponował poprawki. Po czwarte, PE mógł bezwzględną większością swoich członków zaproponować poprawki do wspólnego stanowiska. Zmieniony tekst był przesyłany do Rady i Komisji, która wydawała opinię w przedmiocie tych poprawek.

Według art. 189b ust. 3., jeżeli w terminie trzech miesięcy od przekazania Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjęła wszystkie poprawki Parlamentu Europejskiego, zmieniała odpowiednio swoje wspólne stanowisko i uchwalała dany akt prawny. Jednakże, Rada stanowiła jednomyślnie w sprawie poprawek zaopiniowanych negatywnie przez Komisję. Jeśli Rada nie przyjęła wszystkich poprawek, przewodniczący Rady w porozumieniu z przewodniczącym Parlamentu Europejskiego niezwłocznie zwoływał Komitet pojednawczy. Wedle ust. 4. Komitet pojednawczy, w którego skład wchodził członkowie Rady lub ich przedstawiciele oraz taka sama liczba przedstawicieli Parlamentu Europejskiego, miał za zadanie doprowadzić do porozumienia w sprawie wspólnego projektu większością kwalifikowaną członków Rady lub ich przedstawicieli oraz większością głosów przedstawicieli Parlamentu Europejskiego. Komisja uczestniczyła w pracach Komitetu pojednawczego i podejmowała wszelkie niezbędne inicjatywy na rzecz zbliżenia stanowisk Parlamentu Europejskiego i Rady.

Jeśli w terminie sześciu tygodni od jego zwołania Komitet pojednawczy zatwierdził wspólny projekt, Parlament Europejski i Rada miały termin sześciu tygodni od tego zatwierdzenia na uchwalenie danego aktu zgodnie ze wspólnym projektem, jeśli chodzi o Parlament Europejski – bezwzględną większością oddanych głosów, a jeśli chodzi o Radę – większością kwalifikowaną. Jeżeli jedna z tych dwóch instytucji nie zatwierdziła proponowanego aktu, uważało się go za nieprzyjęty (ust. 5.).

Jeżeli Komitet pojednawczy nie zatwierdził wspólnego projektu, proponowany akt uważało się za nieprzyjęty, o ile Rada, stanowiąc kwalifikowaną większością w ciągu sześciu tygodni od upływu terminu przyznanego Komitetowi pojednawczemu, potwierdziła wspólne stanowisko uzgodnione przed rozpoczęciem procedury pojednawczej, w miarę możliwości z poprawkami proponowanymi przez Parlament Europejski. W tym przypadku dany akt zostawał ostatecznie uchwalony, o ile Parlament Europejski, w ciągu sześciu tygodni od dnia potwierdzenia przez Radę, nie odrzucił tekstu bezwzględną większością głosów swoich członków, w którym to przypadku proponowany akt uważało się za nieprzyjęty (ust. 6.).

Zgodnie z ust. 7. terminy te mogły być przedłużone o miesiąc i dwa tygodnie.

Według procedury przewidzianej w art. 189c, lit. a-g, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po uzyskaniu opinii Parlamentu Europejskiego, uchwalala wspólne stanowisko, które było przekazywane Parlamentowi Europejskiemu. Rada i Komisja w pełni informowały Parlament Europejski o powodach, które doprowadziły Radę do przyjęcia wspólnego stanowiska, jak również o stanowisku Komisji. Jeśli w terminie trzech miesięcy od przekazania wspólnego stanowiska Parlament Europejski zatwierdził je lub jeśli nie wypowiedział się w tym terminie, Rada ostatecznie uchwalala akt, zgodnie ze wspólnym stanowiskiem.

Parlament Europejski w terminie trzech miesięcy mógł bezwzględną większością głosów swoich członków zaproponować poprawki we wspólnym stanowisku Rady. Mógł również, taką samą większością, odrzucić wspólne stanowisko Rady. Jeśli Parlament Europejski odrzucił wspólne stanowisko Rady, Rada mogła stanowić w drugim czytaniu wyłącznie jednomyślnie (lit. c).

Komisja ponownie rozpatrywała, w terminie miesiąca, projekt, na podstawie którego Rada uchwaliła wspólne stanowisko, biorąc pod uwagę poprawki proponowane przez Parlament Europejski. Komisja przesyłała Radzie, w tym samym czasie co swój powtórnie rozpatrzony projekt, poprawki Parlamentu Europejskiego, których nie uwzględniła, wyrażając swoją opinię w tym przedmiocie. Rada mogła przyjąć te poprawki jednomyślnie (lit. d).

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjmowała projekt powtórnie rozpatrzony przez Komisję. Rada mogła zmienić projekt powtórnie rozpatrzony przez Komisję wyłącznie jednomyślnie (lit. e). Zgodnie z lit. f, w przypadkach określonych w lit. c, d i e, Rada była zobowiązana stanowić w terminie trzech miesięcy. W przypadku braku decyzji w tym terminie, wniosek Komisji uważało się za nieprzyjęty. Ponadto, według lit. g, okresy określone w literach b i f mogły być przedłużone za wspólnym porozumieniem między Radą i Parlamentem Europejskim najwyżej o miesiąc³⁶.

TUE określa każdorazowy wymóg uzasadniania aktów prawnych przyjmowanych przez Wspólnotę, zarówno gdy chodzi o rozporządzenia, dyrektywy i decyzje przyjęte wspólnie przez Parlament Europejski i Radę, jak również akty przyjęte przez Radę albo Komisję (art. 190 TWE, zmieniony przepisem art. G, lit. E, pkt 62. TUE).

Ponadto znaczenie Parlamentu podkreśla art. 191. TWE (zmieniony przepisem art. G lit. E pkt 63. TUE), zgodnie z którym rozporządzenia, dyrektywy i decyzje przyjęte zgodnie z procedurą określoną w artykule 189b miały być podpisywane przez przewodniczącego Parlamentu Europejskiego i przewodniczącego Rady.

Ważną kwestią jest to, że budżet Wspólnoty miał być finansowany całkowicie z zasobów własnych. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, uchwałała przepisy dotyczące systemu zasobów własnych Wspólnoty, zalecając ich przyjęcie państwom członkowskim, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami kon-

³⁶ Por.: J. Barcz (red.), *Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2006.

stytucyjnymi (art. G lit. E pkt 71. TUE nowelizujący przepis art. 201. TWE oraz art. 173. Traktatu Euratom zmieniony przez art. I pkt 19. TUE).

Co do uprawnień budżetowych PE, Parlament Europejski, na zalecenie Rady, która stanowiła większością kwalifikowaną, udzielał Komisji absolutorium z wykonania budżetu. W tym celu Rada i Parlament kolejno badały rozliczenia i bilans finansowy oraz roczne sprawozdanie Trybunału Obrachunkowego. Przed udzieleniem Komisji absolutorium lub w jakichkolwiek innych celach pozostających w związku z wykonywaniem jego uprawnień w dziedzinie realizacji budżetu, Parlament Europejski mógł żądać przesłuchania Komisji w sprawie wykonywania wydatków lub funkcjonowania systemów kontroli finansowej.

Komisja podejmowała wszelkie działania w celu uwzględnienia uwag towarzyszących decyzjom o absolutorium i innych uwag Parlamentu Europejskiego dotyczących wykonywania wydatków, jak również komentarzy towarzyszących zaleceniom odnoszącym się do absolutorium przyjętego przez Radę. Na żądanie Parlamentu Europejskiego lub Rady Komisja składała sprawozdanie co do środków podjętych w kontekście tych uwag i komentarzy, a zwłaszcza co do instrukcji udzielonych służbom odpowiedzialnym za wykonanie budżetu (art. 206. TWE znowelizowany przez art. G lit. E pkt 74. TUE; art. H pkt 17. TUE nadający nowe brzmienie art. 78g Traktatu EWWiS, art. 180b Traktatu Euratom, o nowej treści wprowadzonej przez art. I pkt 23. TUE).

Parlament konsultowany był przy uchwalaniu rozporządzeń finansowych przez Radę, przy określaniu procedury dysponowania przez Komisję wydatkami i przy określaniu zadań, itp. kontrolerów finansowych (art. 209. TWE znowelizowany przez art. G lit. E pkt 76. TUE; art. 78h Traktatu EWWiS zmieniony przepisem art. H pkt 18. TUE; art. 183. Traktatu Euratom, w nowym brzmieniu wprowadzonym przez art. I pkt 24. TUE).

PE był konsultowany także w przypadku, gdy Rada zawierała umowy z jednym lub większą liczbą państw albo organizacji międzynarodowych. (Z wyjątkiem umów handlowych z większą ilością partnerów trzecich albo organizacji międzynarodowych, które według art. 113. ust. 3. TWE negocjowała Komisja). W przypadku niewyrażenia opinii przez Parlament

w określonym terminie Rada mogła stanowić samodzielnie (art. 228. ust. 1–7. TWE, zmienione przez art. G lit. E pkt 80. TUE).

Natomiast na zasadzie odstępstwa od opisanej reguły, Parlament Europejski wyrażał zgodę na zawarcie przez Wspólnotę umów stowarzyszeniowych (art. 238. TWE zmieniony art. G lit. A pkt 84. TUE oraz art. 206. Traktatu Euratom zmieniony art. I pkt 29. TUE) i innych umów, które tworzyły szczególne ramy instytucjonalne poprzez organizację procedur współpracy, umów mających istotne znaczenie budżetowe dla Wspólnoty oraz umów powodujących zmianę aktu prawnego przyjętego według procedury określonej w artykule 189b TWE.

W Traktacie z Maastricht znalazły się ważne postanowienia odnośnie kompetencji Parlamentu Europejskiego w sferze Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej (WPZiB)³⁷ - Tytuł V Traktatu (obejmujący art. J-K 9. TUE).

Przedstawiciele kraju przewodniczącego tej polityce byli zobowiązani konsultować z PE zarówno najważniejsze kwestie i podstawowe kierunki wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz czuwać, aby poglądy Parlamentu Europejskiego zostawały należycie uwzględnione, jak i informować Parlament o rozwoju polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii. Natomiast PE mógł kierować do Rady pytania lub formułować pod jej adresem zalecenia. Ponadto corocznie PE przeprowadzał debatę o postępach w realizacji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (art. J 7. i art. K 6. TUE).

Do regularnego informowania Parlamentu o stanie prac z dziedziny WPZiB zobowiązany byli Przewodniczący PE i Komisja (art. K 6. TUE).

Rada winna była zasięgnąć opinii PE przed zwołaniem konferencji dotyczącej zmiany Traktatów stanowiących podstawę UE (Tytuł VI „Postanowienia Końcowe”, art. N ust. 1. TUE).

Istotne rozszerzenie kompetencji Parlamentu wyraża się w tym, że wyrażał on zgodę, bezwzględną większością głosów jego członków, na akcesję nowego państwa do Unii Europejskiej (art. O TUE).

³⁷ Zob.: R. Zięba, *Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, Warszawa 2007 oraz http://europa.eu/pol/cfsp/index_pl.htm, dostęp z 10.01.2013 r.

PE winien być również konsultowany w kwestiach dotyczących „Protokołu w sprawie kryteriów konwergencji określonych w artykule 109j Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską”, czyli w sprawach postępów państw członkowskich na drodze do urzeczywistnienia unii gospodarczej i walutowej. Przy czym zgodnie z art. 7. tego Protokołu, PE mógł się domagać od Komisji przygotowania sprawozdań w sprawie poszczególnych problemów społecznych z tym związanych³⁸.

* *
*
*

Traktat o Unii Europejskiej w znacznym stopniu rozszerzył kompetencje wspólnot europejskich, w tym Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, przemianowanej na Wspólnotę Europejską. Wzmocniona została pozycja Parlamentu Europejskiego dzięki rozszerzeniu katalogu spraw objętych procedurą współdecydowania. Do zakresu materialnego działalności Wspólnot wprowadzono także nowe polityki (oprócz polityki gospodarczej i monetarnej), takie jak: polityka społeczna, polityki dotyczące oświaty, kształcenia i młodzieży, kultury, zdrowia, ochrony konsumenta, sieci transeuropejskich i przemysłu. Traktat o Unii był też, jak to zapisano w preambule, nowym etapem integracji europejskiej. Podpisanie Traktatu, zgodnie z preambułą, wyrażało wolę „(...) przezwyciężenia podziału kontynentu europejskiego oraz potrzebę ustanowienia trwałych podstaw budowy przyszłej Europy(...)”. Miało także pogłębić solidarność między swymi narodami w poszanowaniu ich historii, kultury i tradycji, umacniając gospodarki państw Unii, a także doprowadzić do ich zbliżenia oraz do ustanowienia unii gospodarczej i walutowej, w tym jednej i stabilnej waluty. Państwa UE przekonane były, że integracji gospodarczej towarzyszyć będzie równoczesny postęp w innych dziedzinach. W związku z tym w Traktacie ustanowiono wspólne obywatelstwo Unii Europejskiej, a także powołano do życia Wspólną Politykę Zagraniczną i Bezpieczeństwa, „(...) która mogłaby z czasem prowadzić do wspólnej obrony, wzmacniając w ten sposób tożsamość i niezależność Europy w celu wspierania

³⁸ Kryteria konwergencji – zob.: <http://www.nbportal.pl/pl/commonPages/EconomicsEntryDetails?entryId=172&pageId=608> oraz http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_7/index_pl.htm, dostęp z 10.01.2013 r.

pokoju, bezpieczeństwa oraz postępu w Europie i na świecie (...). W preambule podkreślono także cel ułatwienia swobodnego przepływu osób. Głowy państw i szefowie rządów państw członkowskich Unii wyrazili przekonanie, że są „zdecydowani kontynuować proces tworzenia coraz ściślejszego związku między narodami Europy, w którym decyzje są podejmowane jak najbliżej obywateli, zgodnie z zasadą pomocniczości. Jak zauważyć, zatem, można, Traktat o Unii Europejskiej stanowił nie tylko istotny etap na drodze do integracji gospodarek krajów „Starego Kontynentu”, ale był także praktycznym wyrazem woli zmierzania w kierunku Europy federacyjnej, która to koncepcja obecna była już u samego zarania wspólnot europejskich.

Streszczenie

Słowa kluczowe: *Parlament Europejski, Traktat o Unii Europejskiej, kompetencje Parlamentu Europejskiego*

Traktat o Unii Europejskiej rozszerzył kompetencje wspólnot europejskich, łącząc je w jedną Wspólnotę Europejską. Traktat wprowadził również pojęcie obywatelstwa UE. Wzmocniona została pozycja Parlamentu Europejskiego dzięki rozszerzeniu katalogu spraw objętych procedurą współdecydowania.

Traktat o Unii Europejskiej stanowił nie tylko istotny etap na drodze do integracji gospodarek krajów „Starego Kontynentu”, ale był także praktycznym wyrazem woli zmierzania w kierunku Europy federacyjnej, która to koncepcja obecna była już u samego zarania wspólnot europejskich.

The competencies of the European Parliament after the Treaty on European Union

Summary

Key words: *European Parliament, Treaty on European Union, competencies of the European Parliament*

The Treaty on European Union has widened the scope of the European Communities, which were united in one body – The European Community. The Treaty has also introduced the term and institution of the “European Citizenship”. The position of the European Parliament was strengthened significantly due to broadening the range of co-decision procedure.

The EU Treaty had been not only an important stage of European integration but also a display of will of states of the “Old Continent” to follow the path of federalized Europe, what was already set as a goal in early beginnings of the European Communities.